

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

SOS Alarm fyller en unik samhällsfunktion sedan mer än 45 år och larmar dygnet runt ut hjälpresurser vid olyckor och samhällskriser. SOS Alarm ägs till hälften av svenska staten och till hälften av Sveriges kommuner och landsting, SKL. På uppdrag av svenska staten ansvarar SOS Alarm för nödnumret 112 och informationsnumret 113 13 och har även en central roll i samhällets krisberedskap. SOS Alarm har också via avtal med kommuner och landsting ansvar för att prioritera, larma och dirigera kommunal räddningstjänst och ambulans. När det gäller krisberedskapsuppdragen så har SOS Alarm och länsstyrelserna och övriga statliga TiB-myndigheter en omfattande samverkan som även den regleras via avtal.

SOS Alarm har en viktig roll för att hålla ihop helheten för samhällets alarmeringstjänst. Genom nödnumret 112 kan den enskilde som behöver akut hjälp via ett samtal nå samhällets samlade hjälpresurser. Detta är en viktig och grundläggande princip som regering och riksdag vill slå vakt om.

SOS Alarms remissvar angående Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7).

SOS Alarm har beretts tillfälle att lämna synpunkter på utredningen enligt ovan. SOS Alarm delar i allt väsentligt betänkandets slutsatser, men vill dock göra följande kommentarer och förtydliganden.

SOS Alarm förutsätter att förslag till förbättringsåtgärder som föreslagits i såväl räddningstjänstutredningen, skogsbrandutredningen och i de särskilda regeringsuppdrag som tilldelats bl. a, MSB efter skogsbränderna 2018, samordnas och verkställs i sina väsentliga delar. Även beslut och framfart utifrån 112-utredningens betänkande skulle innebära en större tydlighet i denna kontext. Här finns bl.a. förslag om en ny alarmeringslag samt delning och samordning av informationsflöden mellan aktörerna för att skapa bättre lägesbilder, både tekniskt och metodmässigt. SOS Alarm anser det därför som viktigt att regeringen fortsatt och konstruktivt tar viktiga delar av 112-utredningens betänkande vidare.

Utredningen lyfter på ett flertal ställen fram att SOS Alarm är en viktig aktör som har många olika uppdrag kopplat till insatser vid stora olyckor och kriser. I vissa sammanhang har det faktum att SOS Alarm inte är en myndighet försvårat och försenat möjligheten för SOS Alarm att bidra med kompetens och förmåga fullt ut. Det är angeläget att SOS Alarm betraktas just som den samhällsviktiga aktör

som vi är, oaktat associationsform. Det bör även beaktas att det föreslås att SOS Alarm ska omfattas av krisberedskapsförordningen. I utredningen framskymtar det en lösningsbenägenhet kring denna problematik vilket vi välkomnar.

SOS Alarm anser att en nationell funktion för samordning och fördelning av statliga och internationella resurser bör finnas formellt ständigt aktiv. En sådan nationell funktion skulle göra det möjligt att snabbt bygga upp en kraftfull organisation för fördelning av statliga resurser vid många samtidiga insatser eller större händelser. SOS Alarm bör utgöra en viktig del i en sådan funktion. Erfarenheterna från skogsbränderna under sommaren 2018 visar att det behövs ett nationellt perspektiv då behovet av extern resursförstärkning är stort med anledning av stora eller många samtidiga insatser. I fråga om vissa resurser såsom flygande resurser för skogsbrandbekämpning kan behovet dessutom vara minutoperativt. En ständigt aktiv funktion för samordning av resursförstärkning bör därför tillskapas. SOS Alarm bör utgöra en av grundstenarna för denna funktion med MSB som huvudman. MSB har i sin slutredovisning av regeringsuppdrag Ju2018/03972/SSK föreslagit att en funktion och förmåga inrättas på SOS Alarm också gällande flygande resurser för skogsbrandbekämpning, vilket vi välkomnar.

Både skogsbrandutredningen och i synnerhet räddningstjänstutredningen lyfter fram vikten av att kommunal räddningstjänst utvecklar sin förmåga till övergripande ledning (systemledning). SOS Alarm är en viktig part i uppbyggnaden av övergripande ledning för kommunal räddningstjänst och de åtgärder som föreslås och genomförs på regional och nationell nivå för att stärka inriktning och samordning vid olyckor och andra samhällsstörningar. SOS Alarm kan med utgångspunkt i sitt uppdrag och sin roll i det svenska krisberedskapssystemet minutoperativt stödja arbetet med inriktning och samordning på såväl lokal, regional som nationell nivå. Detta har lyfts fram på flera ställen i denna utredning, bl.a. genom det arbete som räddningsåtgörare på SOS-centralerna utför i samverkan med kommunal räddningstjänst, samt den nationella samordningen som krisberedskapsavdelningen, KBA, utför. SOS Alarm välkomnar det fortsatta arbetet med att utveckla en enhetligare och bättre samordnad ledningsstruktur för operativ räddningstjänst i Sverige och vill aktivt delta i detta arbete.

Gemensamma larm- och ledningscentraler

Enligt räddningstjänstutredningen är en central förmåga för att realisera samverkan i resursstarkare samverkansstrukturer att det finns en gemensam funktion för övergripande ledning. SOS Alarm vill i nära samverkan med kommunerna utveckla sitt stöd till räddningstjänsten genom gemensam utveckling av effektiva och väl fungerande lösningar för övergripande ledning. Detta kan bland annat realiserars genom samlokaliseringar i gemensamma larm- och ledningscentraler. Existerande framgångsrika exempel på sådana lösningar är Trygghetens hus i Östersund och det pågående arbetet med en samhällsgemensam ledningscentral i Örebro.

Nationell lägesbild

Utredningen har lyft fram SOS Alarms arbete med att ta fram underlag för en nationell lägesbild. Lägesbildssystemet SOS.nu var en värdefull del i detta. Precis som utredningen nämner så var detta ett framgångsrikt arbete som dels underlättade för aktörerna och dels gav en bra information om läget till den breda allmänheten. SOS Alarm har för avsikt att utveckla detta arbete och önskar stöd i detta av MSB med flera.

VMA

Sedan möjligheten att skicka VM-meddelanden till allmänheten via sms i mobiltelefonen infördes, och framförallt sedan lagstiftningen möjliggjorde att skicka till mobiltelefoner som befinner sig i ett hotat område, har antalet VM-meddelanden ökat dramatiskt. Under sommaren 2018 låg det ett enskilt dygn 13 aktiva VM-meddelanden. Denna nya situation med många begärda VMA, och vid enskilda tillfällen samtida begäran, ställer en del nya frågor. I denna utredning tar bl.a. Sveriges radio upp att ansvar, mandat och roll gällande VMA behöver utredas och förtydligas. Både 112-utredningen och den redovisningen av regeringens uppdrag 2017-07-13 (Ju2017/06079/SSK) om omständigheterna kring SOS Alarms felaktiga VMA-larm i Stockholm den 9 juli 2017, tar också upp behovet av att utreda det nuvarande VMA-systemet. SOS Alarm delar den uppfattningen och ser det som angeläget att regeringen fattar beslut att starta upp en sådan utredning.

Informationsnumret 113 13

SOS Alarm ansvarar för det nationella informationsnumret 113 13 vid allvarliga olyckor och kriser. 113 13 kan i praktiken sägas vara aktörernas egna telefonnummer och är aktivt dygnet runt året om. Tyvärr är 113 13 relativt obekant både bland aktörer och den breda allmänheten. Detta gör att användningen av 113 13 vid händelser startar upp relativt sent. För att informationsnumret 113 13, liksom Krisinformation.se, ska kunna förse allmänheten med verifierad och uppdaterad information krävs att berörda aktörer i sin tur har en löpande kommunikation med dessa. Informationsnumret 113 13 användes även under sommaren 2018 som en kommunikationsväg för att bland annat informera om eldningsförbudet.

SOS Alarm har för avsikt att under 2019 mer strukturerat informera och implementera kunskap om 113 13 hos aktörerna med fokus på kommunerna. SOS Alarm önskar stöd för detta arbete av i första hand MSB, länsstyrelserna och kommunerna.

Samverkansperson

SOS Alarm deltog under tre veckor i arbetet i MSB:s särskilda organisation. SOS Alarm upplevde arbetssättet med att sända samverkanspersoner till MSB:s särskilda organisation som väldigt positivt. Det direkta deltagandet i arbetet gjorde t.ex. att SOS Alarms tjänster kunde erbjudas och på ett effektivt sätt användas i arbetet. Direkttillgången till information om inkommande larm om skogsbränder ledde t.ex. till att flera bränder kunde släckas med flygande brandsläckningsresurser innan de hunnit utvecklas till stora skogsbränder.

Samordningen av information till 113 13 och MSB:s krisinformation.se var ett annat exempel på samverkan som möjliggjordes.

Mobil ledningsförmåga

SOS Alarm bidrog med både SOS operatör och teknik i fältstaben vid Färila. Att kunna erbjuda räddningstjänsterna ett mer aktivt ledningsstöd på plats har visat sig framgångsrikt vid såväl skogsbränderna 2018 som vid skogsbranden i Västmanland 2014. SOS Alarm har nu för avsikt att mer strukturerat bygga upp en mobil ledningsförmåga och har begärt medel för detta från staten via det särskilda BP 20-äskandet. SOS Alarm önskar stöd från MSB i implementeringen av det mobila ledningsstödet.

Funktion för Sambandsledning och stöd i Rakel

MSB håller för närvarande på att bygga upp en funktion för operativ sambandsledning som en del av den nationella förstärkningsresursen för samverkan och ledning (FSOL). Funktionen ska verka på skadeplats som stöd till räddningsledaren. SOS Alarm ser att detta är mycket positivt. Däremot saknas en stödfunktion för att vid behov hjälpa till med åtgärder utöver grundläggande planering. SOS Alarm anser att MSB bör uppdraga åt Polisen att lämna sådant stöd till ordningsupprätthållande myndigheter och åt SOS Alarm för övriga organisationer.

Dokumentation

Enligt utredningen är det flera räddningstjänster som anser att det administrativa efterarbetet efter sommarens skogsbränder tar mycket tid i anspråk och att det behövs rutiner för hur man under och efter insatsen ska dokumentera t.ex. beslut, förlopp, tider, uppgifter om frivilliga, foton, filmer etc. En del av den här informationen finns redan i SOS Alarms system och vi ser också behovet av att utveckla arbetssätt och systemstöd för en kvalitativt bättre dokumentation vid insatser. Detta är något som vi gärna för vidare dialog kring med berörda aktörer.

Med vänlig hälsning

SOS Alarm Sverige AB

Rickard Gustafson
Chefsjurist